

VILNIAUS APSKRITIES ADOMO MICKEVIČIAUS VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Darnaus vystymosi tikslai Vilniaus regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose

Tyrimo ataskaita

Vyriausioji metodininkė analitikė Aušra Gudavičiūtė

Vilnius, 2024

TURINYS

ĮVADAS

Tyrimo problematika.....	3
DVT pasaulio bibliotekose.....	5
Tyrimo aktualumas.....	7
Tyrimo tikslas ir uždaviniai.....	8
Sąvokų aiškinimas.....	9
Tyrimo metodas.....	10
Tiriamųjų grupė ir atrankos būdas.....	10
DVT TIKSLAI VILNIAUS REGIONO BIBLIOTEKOSE: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ	
Respondentų demografiniai duomenys.....	10
Bibliotekų darbuotojų vertinimai, susiję su DVT tikslais bibliotekose.....	15
Bibliotekos reikalingumas vietos bendruomenei.....	19
Bibliotekų bendradarbiavimas su kitomis įstaigomis, siekiant DVT tikslų.....	20
Vartotojų elgsenos bibliotekose pokyčiai.....	22
Populiariausios/ daugiausia vartotojų pritraukiančios bibliotekų paslaugos.....	25
IŠVADOS.....	27
BIBLIOGRAFINIS SĄRAŠAS.....	29
PRIEDAS. APKLAUSOS ANKETA.....	31

IVADAS

Tyrimo problematika

2015-aisiais Jungtinės Tautos rezoliucijoje „[Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų](#)“ paskelbė 17 darnaus vystymosi tikslų (angl. *Sustainable Development Goals*, SDG). 2018 m. LR Seimas priėmė rezoliuciją „Dėl Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo Lietuvoje“. DVT tikslų koordinavimas Lietuvoje patikėtas Aplinkos ministerijai. Minėtoje Lietuvos rezoliucijoje, be kitų dalykų, nutarta „integruoti darnaus vystymosi tikslus ir atitinkamus uždavinius į rengiamus viešosios politikos ilgalaikius ir vidutinės trukmės (iki 2030 m.) strateginius dokumentus bei užtikrinti jų sinergiją“. Kaip pažymima rezoliucijoje, darnaus vystymosi principai yra integruoti į Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“ bei kitus dokumentus. 2023 m. aplinkos ministro parengtoje Lietuvos savanoriškoje DVT įgyvendinimo ataskaitoje, apimančioje penkerių metų laikotarpį, nurodyta, kad, „*nepaisant neigiamo geopolitinio konteksto pasekmių, Lietuvoje matoma pažanga įgyvendinant DVT: DVT 1, DVT 4, DVT 7, DVT 8, DVT 11, DVT 15. Tačiau pažymima ir tai, kad būtina siekti ilgalaikių, visa apimančių spartesnių pokyčių, įgyvendinant DVT Lietuvoje.*“¹ Pagal bendrinį visų tikslų įgyvendinimo indeksą (angl. *SDG index rank*, 2023) Lietuva šiuo metu yra 37 vietoje (iš 166 šalių) ir atsilieka nuo kaimyninių šalių (Estija – 10, Latvija – 14, Lenkija – 9 vietoje)².

Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų apima ne tik aplinkos, socialinę, ekonominę sritis, bet ir kultūros sritį. Lietuvos kultūros politikos strategijoje darnaus vystymosi tikslai užima svarbią vietą, strategija parengta remiantis JT rezoliucija „Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ bei Lietuvos dokumentais, įtvirtinančiais DVT tikslus. Lietuvos kultūros politikos strategijoje su bibliotekomis labiausiai siejamas uždavinys – „stiprinti gyventojų ir institucijų atsparumą informacinėms grėsmėms, pilietinį aktyvumą ir žinias“. Strategijoje rašoma: „*Šalies bibliotekos yra didžiausia valstybės informacinė infrastruktūra, užtikrinanti, kad visi Lietuvos gyventojai galėtų naudotis informaciniais šaltiniais ir paslaugomis, gautų kokybišką ir patikimą informaciją. Kita vertus, bibliotekų vaidmuo plečiasi, t. y. bibliotekos nebėra vien dokumentinio, kultūrinio paveldo kaupimo ir saugojimo įstaigos, užtikrinančios*

---

¹ Urmanavičienė, Audronė „Ar, įgyvendindami darnaus vystymosi tikslus, dar ilgai lauksime spartesnių pokyčių?“ – „Mokslo Lietuva“, prieiga per internetą <http://mokslolietuva.lt/2023/07/ar-igyvendindami-darnaus-vystymosi-tikslus-dar-ilgai-lauksime-spartesniu-pokyciu/>

² Ten pat.

informacijos prieiga. Jos atlieka ir konsultavimo, ekspertinę veiklą, taip pat jose įgyvendinamos ir plėtojamos į bendruomenę orientuotos paslaugos. Turėdamos patirties ir kompetencijų, turtingą mokymosi aplinką, bibliotekos galėtų tapti visuomenės medijų ir informacinio raštingumo ugdymo koordinatorėmis, aktyviomis mokymo(si) dalyvėmis, gebančiomis derinti skirtingas jo formas, integruoti medijų ir informacinio raštingumo ugdymą į formalųjį ir neformalųjį švietimą. Todėl ypač svarbu pritaikyti bibliotekų turimus išteklius stiprinant gyventojų medijų ir informacinio raštingumo, kritinio mąstymo, atsparumo informacinėms grėsmėms kompetencijas.“³

Tačiau viešosios bibliotekos teikia paslaugų, kurias galima susieti ne su vienu – šiuo atveju 4-uoju – DVT tikslu. Štai tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija IFLA [skatina bibliotekas pasakoti savo sėkmės istorijas](#), atskleidžiant, kaip bibliotekos prisideda prie DVT tikslų įgyvendinimo. Tokių istorijų jau esama labai daug. Štai įgyvendindamos 1 tikslą „Kova su skurdu“ („Panaikinti visų formų skurdą visose šalyse“), Čilėje bibliotekos susivienijo, įgyvendindamos programą „BiblioCalle“, skirtą integruoti į visuomenę benamius ir priklausomus asmenis; įgyvendindama 5 tikslą „Lyčių lygybė“ („Pasiiekti lyčių lygybę ir moterų bei mergaičių įgalinimą“), Šri Lankos nacionalinė biblioteka, bendradarbiaudama su mokymo ir profesinių įgūdžių tobulinimo organizacijomis, inicijavo programą, suteikiančią galimybių įgyti naujų profesinių įgūdžių, ypač įtraukiant bedarbes moteris, jaunas žmones ir neįgaliuosius; siekdamas 11-o tikslo „Darnūs miestai ir bendruomenės“ („Pasiiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs“) Vokietijos viešosios bibliotekos sujungė jėgas su suaugusiųjų mokymo centru, kad padėtų pabėgėliams įgyti vokiečių kalbos žinių.

Apžvelgsime kelis straipsnius, kuriuose nagrinėjama, kaip pasaulio viešosios bibliotekos prisideda prie DVT tikslų įgyvendinimo.

---

³ Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros strategijos patvirtinimo“, 2019 m. birželio 26 d. Nr. 665, prieiga per internetą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4bafb6019d4d11e9aab6d8dd69c6da66?jfwid=57lm4zwfo>

DVT pasaulio bibliotekose

Kaip teigia Janas Holmquistas, Danijoje DVT yra integruoti į 2017 m. Danijos vyriausybės parengtą veiksmų planą. Šiame plane bibliotekoms suteiktas svarbus vaidmuo:

„Vyriausybė stiprins bibliotekų darbą, skirtą įgyvendinti ir skleisti pasaulinius tikslus, siekiant, kad bibliotekos taptų pagalbininkėmis, padedančiomis visuotinai įtvirtinti JT pasaulinius tikslus. Inicijatyva apima, be kitų dalykų, pasaulinių tikslų renginius bibliotekose, bibliotekų pasaulinių tikslų sertifikavimo programą ir bibliotekų įgūdžių tobulinimą, siekiant skleisti pasaulinius tikslus.“⁴

Danijos savivaldybių asociacija (*Kommunernes landsforening*), jungianti 98 Danijos savivaldybes, taip pat sukūrė veiksmų planą, skatinantį savivaldybes dirbti siekiant DVT. Kaip rašo straipsnio autorius, Danijoje savivaldybės finansuoja viešąsias bibliotekas. Šios žino esančios ne tik tos vietos, kur visuomenė gali rasti informacijos apie DVT, bet ir neabejotinos partnerės bei informacijos centrai, siekiant šių pasaulinių tikslų. Straipsnio autorius pristato keletą nacionalinių ir vietinės reikšmės darnaus vystymosi projektų pavyzdžių, teigdamas, kad DVT užima vis svarbesnę vietą bibliotekų veikloje. Vienas iš nacionalinių pavyzdžių – organizacijų, dirbančių siekiant DVT tikslų ir norinčių užmegzti ryšį su visuomene per bibliotekas, tinklas DB2030, kurį koordinuoja Danijos bibliotekų asociacija. DB2030 ne tik organizuoja konferencijas, mokymus ir teikia kitas bendravimo galimybes, bet ir rengia Darnaus vystymosi tikslų deklaraciją, o joje biblioteka pristatoma kaip žinių institucija, iš kurios atsiveria kelias į visus pasaulinius tikslus. Šioje deklaracijoje biblioteka yra, viena vertus, vieta, kurioje galima rasti informacijos, žinių ir faktų ir, kita vertus, tai – aktyvi veikėja, galinti prisidėti prie konkrečių veiksmų ir pokyčių, imdamasi iniciatyvų, teikdama pagalbą ir įtraukdama piliečius⁵.

Aptaręs vietinius pavyzdžius⁶, straipsnio autorius nurodo, kad bibliotekos, kuriose gausu gerųjų pavyzdžių, savo strategijose yra aiškiai įvardijusios DVT tikslus, taip pat nurodžiusios, kad informuodamos visuomenę apie DVT tikslus jos vadovaujasi savivaldybės strategija. Pasak J.

---

⁴ *Handlingsplan for FN's Verdensmål* (2021), transl. by the author, cituojama iš Jan Holmquist, „Sustainability in Danish Public Libraries. How do the Sustainable Development Goals inspire their work?“ *BIBLIOTHEK – Forschung und Praxis* 2021; 45(3): 472–476, <https://doi.org/10.1515/bfp-2021-0068>

⁵ Ten pat, p. 473.

⁶ Pavyzdžiui, Orhuso bibliotekos projektą – bendruomenės sodą, kitą projektą – „Verdensrummet“, orientuotą į 17 tikslą, kuriame pradinės mokyklos mokiniai bendradarbiauja su vietinėmis įmonėmis, kitomis mokymo įstaigomis ir biblioteka, taip pat daiktų remonto dirbtuves toje pat bibliotekoje ir kt.

Holmquisto, tai būdinga daugeliui Danijos bibliotekų. Tačiau esama ir tokių, kurios dirba DVT linkme, nors nėra to įvardijusios savo bibliotekų strategijose. Pabrėždamas būtinybę rengti mokymų apie DVT turinį, partnerysčių kūrimą projektus, plėtoti tarptautines partnerystes, straipsnio autorius nurodo, kad DVT įtraukimas į bibliotekos strategiją turėtų paversti šiuos tikslus bibliotekos DNR ir efektyviau dirbti jų siekiant.

2023 m. Pasaulinio bibliotekų ir informacijos kongreso/ 88-osios IFLA generalinės konferencijos ir asamblėjos organizatorių – Nyderlandų nacionalinio organizacinio komiteto – straipsnyje apie Nyderlandų bibliotekų sistemą akcentuojama, kad Nyderlandų bibliotekos dirba orientuodamosi į DVT tikslus, ypač į tris iš jų: „*Atsižvelgdamos į šiuos 17 DVT tikslų, bibliotekos mano, kad šiuo metu trys iš jų yra svarbiausi šio sektoriaus darbotvarkėje: nelygybės mažinimas, geras ugdymas ir gera sveikata bei gerovė.*“⁷ Teigiama, kad bibliotekos deda pastangas siekdamos ir kitų DVT tikslų. Tai pademonstravo Nyderlandų tyrėjai Rianne‘a van Melik (Neimegeno universitetas) ir Michael‘as S. Merry‘is (Amsterdamo universitetas) straipsnyje „Viešosios bibliotekos kaip socialinės infrastruktūros pritaikymas: Nyderlandų pavyzdys“⁸, kuriame analizuojamose Nyderlandų bibliotekų veiklose lengvai galima atpažinti įgyvendinamus 3, 10, 11 ir kitus DVT tikslus. Straipsnio autoriai tvirtina: akivaizdu, kad biblioteka nėra tik informacijos infrastruktūra, skatinanti raštingumą, bet taip pat gyvybiškai svarbi socialinė infrastruktūra, prisidedanti prie miestų socialinio gyvenimo. Kitaip tariant: bibliotekos nėra tik *lieux du livre* (knygų vietos), bet ir *lieux du vivre* (gyvenimo vietos). Bibliotekos gali būti laikomos socialinėmis infrastruktūromis dėl jų teikiamų plataus spektro „knygomis nepagrįstų paslaugų“, įskaitant pagalbą ruošiant namų darbus, rinkėjų registraciją, kalbų pamokas, pietus vienišioms žmonėms, mezgimo klubus ir t. t.

85-ajame Informacijos mokslo ir technologijos asociacijos (ASIS&T) susitikime skaitytame pranešime tyrėjas Anwarulas Islamas ir kiti apžvelgė, kaip Bangladešo bibliotekoms sekasi siekti DVT tikslų⁹. Tyrimas parodė, kad Bangladešo viešosioms bibliotekoms gerai sekasi įgyvendinti 1, 2, 3, 4 ir 17 tikslus, tačiau kitų tikslų apklaustieji bibliotekininkai neįvardijo. Tyrėjas pažymi, kad veikiausiai patiems bibliotekininkams stinga žinių apie DVT tikslus. Jo siūlymu, verta

---

⁷ Dutch National Organising Committee of IFLA WLIC 2023 „The Dutch library system: Past, present and future“, *IFLA Journal*, Volume 49, Issue 2. <https://doi.org/10.1177/03400352231166177>

⁸ van Melik, Rianne, Merry Michael S., „Retooling the public library as social infrastructure: a Dutch illustration“, *Social & Cultural Geography*, DOI: 10.1080/14649365.2021.1965195

⁹ Isla., Md. Anwarul, Sultana, Rafia, Widen, Gunilla, „Sustainable Development Goals and Public Libraries: An Exploratory Study in a Developing Country“, 85th Annual Meeting of the Association for Information Science&Technology, Oct. 29–Nov.1, 2022, Pittsburgh, PA, <https://doi.org/10.1002/pr2.700>.

rinkti įrodymus, kaip bibliotekos siekia DVT tikslų, ir juos pateikti vyriausybei bei politikams. Nors pažymima, kad Bangladešo vyriausybė yra parengusi „DVT indikatorių sistemą“, skirtą fiksuoti pažangą, siekiant DVT tikslų, tačiau tyrimo dalyviai bibliotekininkai pasigenda aiškaus veiksmų plano ir tinkamų gairių.

Tyrimo aktualumas

Glaustai apžvelgus pasaulio bibliotekų patirtis, siekiant Jungtinių Tautų išskeltų tikslų, rūpi pasiaiškinti, kaip DVT į savo kasdienes užduotis įtraukia Lietuvos bibliotekos. Ar teikdamos paslaugas mūsų šalies bibliotekos apskritai orientuojasi į šiuos tikslus? Kadangi šis tyrimas inicijuojamas Vilniaus apskrities viešojoje bibliotekoje, kuri yra Vilniaus regiono (Vilniaus ir Alytaus apskričių) viešųjų ir mokyklų bibliotekų metodinis centras, tai dėmesys sutelkiamas būtent į šio regiono viešąsias bibliotekas.

Remiantis statistine informacija, vartotojų (=registruotų skaitytojų) skaičius Vilniaus apskrities bibliotekose 2020–2022 m. mažėjo: nuo 95 470 vartotojų 2020-aisiais iki 69 428 vartotojų 2022-aisiais – t. y. vartotojų Vilniaus apskrities bibliotekose sumažėjo 27,27%. Panaši situacija ir Alytaus apskrities bibliotekose: vartotojų sumažėjo nuo 37 155 vartotojų 2020-aisiais iki 24 604 2022-aisiais – 33,78%. Tuo tarpu lankytojų (=neregistruotų vartotojų) skaičius Vilniaus apskrityje augo: nuo 1 185 192 lankytojų 2020-aisiais iki 1 286 623 lankytojų 2022-aisiais (6,43%), tačiau Alytaus apskrityje ir vėl mažėjo – nuo 532 699 2020-aisiais iki 463 496 2022-aisiais (17,21%). Vartotojų ir lankytojų skaičiaus mažėjimui per pastaruosius trejus metus galėjo turėti įtakos Covid 19 pandemija ir karantinai¹⁰.

Lyginant 2022 m. duomenis su penkerių metų senumo duomenimis, vartotojų skaičiaus kaita taip pat nedžiugina: Vilniaus apskrityje 2018 m. vartotojų buvo 104 701, o Alytaus apskrityje – 41 727. Lankytojų 2018 m. taip pat buvo daugiau: Vilniaus apskrityje – 1 614 411, Alytaus apskrityje – 682 898.

Bibliotekų vartotojų sumažėjimo tendencija stebima visame pasaulyje¹¹. Tačiau neregistruotų vartotojų, t. y. lankytojų, skaičiaus kaita varijuoja, ir tai priklauso nuo bibliotekos

---

¹⁰ Tiesa, 2023 m. statistika kiek labiau džiuginanti: vartotojų skaičius Vilniaus apskrityje – 74 770, Alytaus apskrityje – 26 938, lankytojų (apsilankymų) skaičius Vilniaus apskrityje – 1 418 478, Alytaus apskrityje – 479 392, taigi skaičiai kiek paaugę lyginant su 2022 m., tačiau vis dar nepasiekę priešpandeminės ar dar ankstesnių metų statistikos.

¹¹ Wojciechowska, Maja Dorota „The role of public libraries in the development of social capital in local communities – a theoretical study“, *Library Management*, Vol. 42 No. 3, 2021, pp. 184-196, DOI 10.1108/LM-10-2020-0139

teikiamų paslaugų įvairovės, gebėjimo pritraukti bendruomenę, būti svarbia įstaiga savo aptarnaujamoje teritorijoje. Čia ypač galėtų padėti darnaus vystymosi tikslai, galintys tapti bibliotekos veiklų ir paslaugų „klijais“¹², bibliotekos reikalingumo vietos bendruomenei kriterijumi.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Šiuo tyrimu susitelkiama į šių keturių DVT tikslų įgyvendinimą Vilniaus regiono (Vilniaus ir Alytaus apskričių) bibliotekose:

3. Gera sveikata. Užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.
4. Kokybiškas išsilavinimas. Užtikrinti visaapimančią ir lygiavertį kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.
9. Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra. Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visaapimančią industrializaciją ir skatinti naujoves.
11. Darnūs miestai ir bendruomenės. Pasiiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kaip aukščiau paminėti keturi Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai yra integravęsi į bibliotekų paslaugas.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) Nustatyti, ar Vilniaus regiono viešosios bibliotekos siekia aukščiau paminėtų DVT tikslų.
- 2) Išsiaiškinti, su kokiais įstaigomis bendradarbiauja Vilniaus regiono viešosios bibliotekos, siekdamos DVT tikslų.
- 3) Išsiaiškinti, kaip bibliotekų vartotojų elgsenos pokyčiai siejasi su bibliotekų atstovaujama DVT tikslais.
- 4) Nustatyti, kurių DVT tikslų padeda siekti populiariausios Vilniaus regiono viešųjų bibliotekų teikiamos paslaugos.

---

¹² Tyrėja M. D. Wojciechowska (Lenkija, Gdanskio universitetas) straipsnyje „Viešųjų bibliotekų vaidmuo kuriant socialinį kapitalą vietinėse bendruomenėse – teorinė studija“, nagrinėjančiame sąvokos „socialinis kapitalas“ ir bibliotekų bei jų aplinkos tarpusavio ryšius, „socialiniais klijais“ pavadino socialinį kapitalą: tai priemonė, sujungianti žmones bei jų išteklius ir kurianti socialinius ryšius. In: Wojciechowska, *op. cit.*

Numatomas tyrimo rezultatas: tyrimo rezultatai padės išsiaiškinti DVT tikslų įgyvendinimo svarbą bibliotekose.

Tyrimo hipotezė: Vilniaus regiono viešosiose bibliotekose teikiama įvairiausių paslaugų, kuriomis siekiama DVT tikslų, tačiau kaimo bibliotekose šių paslaugų įvairovė yra mažesnė.

Sąvokų aiškinimas

Darnaus vystymosi tikslai (DVT) – tai 2015-aisiais Jungtinių Tautų rezoliucijoje „Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ paskelbti 17 darnaus vystymosi tikslų (angl. *Social Development Goals*, SDG). Nors visi tikslai tarpusavyje yra susiję, šiame tyrime susitelkiama į keturis tikslus: 3-ią, 4-ą, 9-ą ir 11-ą.

Darnumas (tvarumas) – mąstysena, kurią pagrindžia vadinamasis „trigubas dugnas“, tai yra balansas tarp rūpinimosi aplinkosauga, ekonominio įgyvendinamumo ir socialinės lygybės. Neįmanoma pasiekti produkto, programos, infrastruktūros, organizacijos ar bendruomenės darnumo (tvarumo), kol neįtraukiami visi trys komponentai. Tai ne vien „žalias“ veikimo būdas ar Žemės dienos šventimas kartą metuose, bet perspektyva, kuria vadovaujantis priimami sprendimai, planuojama ateitis ir kuriamos vizijos klimato krizės akivaizdoje¹³.

Vilniaus regionas – tai Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos nuostatuose įvardyta teritorija, kurią sudaro Vilniaus ir Alytaus apskritys; šioje teritorijoje veikiančios savivaldybių viešosios ir mokyklų (išskyrus aukštąsias) bibliotekos.

Viešoji biblioteka – tai Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatyme pateiktoje bibliotekų sistemoje įvardyta universalioji biblioteka; šiame tyrime tai – rajonų bei miestų savivaldybių bibliotekos.

Bibliotekos vartotojų elgsena – tai socialinė elgsena, socialinis elgesys, individo ar tam tikros grupės, bendruomenės elgsena, sprendimų priėmimas renkantis, įvertinant ir vartojant nemokamas bibliotekos paslaugas, tokias kaip įvairių leidinių ir dokumentų skolinimasis, edukacijos, ekskursijos,

---

¹³ *Libraries & Sustainability. Programs and Practices for Community Impact*, ed. René Tanner, Adrian K. Ho, Monika Antonelli, Rebekkah Smith Aldrich, ALA Editions, Chicago 2022, p. x.

kūrybos laboratorija, mokymai, klubai, kultūriniai renginiai etc.

Tyrimo metodas

Tyrimas atliktas naudojant internetinės anketinės apklausos metodą, pasitelkus apklausa.lt platformą. Klausimyną sudarė 15 klausimų, iš kurių beveik visi (išskyrus vieną, neprivalomą atsakyti) – uždarojo tipo. Anketos nuoroda buvo išsiųsta visoms Vilniaus regiono viešosioms bibliotekoms, paprašius ją išplatinti centrinių bibliotekų ir visų padalinių darbuotojams. Internetinė apklausa pasirinkta siekiant maksimalaus respondentų pasiekiamumo, taip pat žinant, kad bibliotekininkai – tai populiacija, kuri neabejotinai turi prieigą prie interneto bei kompiuterinio raštingumo įgūdžius. Apklausa buvo atliekama 2023 m. lapkritį–gruodį, duomenys analizuoti ir apibendrinti 2024 m.

Tiriamųjų grupė ir atrankos būdas

Tiriamųjų grupė – tai Vilniaus regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų bibliotekininkai ir bibliotekų darbuotojai specialistai¹⁴. Remiantis statistine informacija, 2022 m. Vilniaus regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose dirbo 662 darbuotojai, iš kurių profesionalių bibliotekininkų – 517. Bendra tiriamųjų populiacija apskaičiuota pagal šių dviejų skaičių vidurkį – 589.

Tiriamieji buvo atrinkti tikslinės atrankos būdu: kadangi savivaldybių viešųjų bibliotekų darbuotojai yra tiesiogiai susiję su bibliotekose teikiamomis paslaugomis, todėl, siekiant atsakyti į išsikeltus tyrimo klausimus, jų nuomonė yra itin svarbi.

DVT tikslai Vilniaus regiono bibliotekose: empirinio tyrimo rezultatų analizė

Respondentų demografiniai duomenys

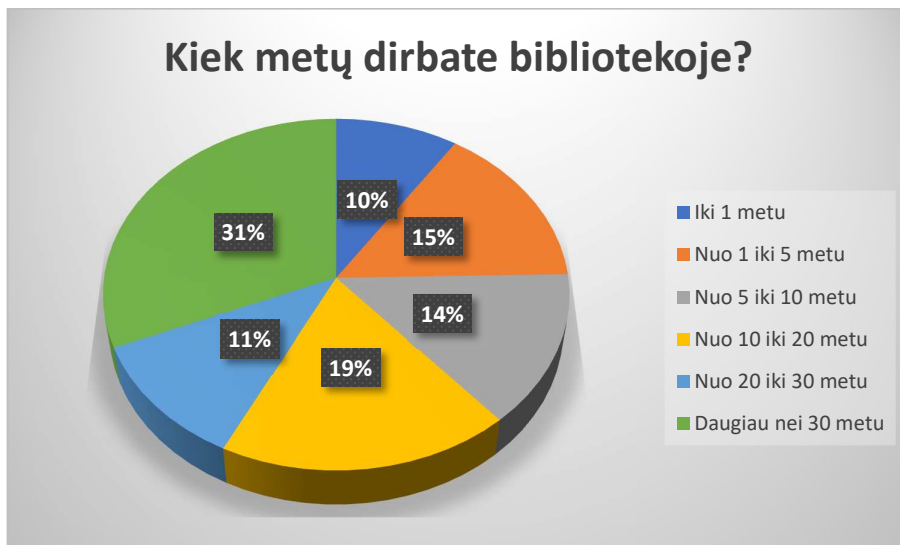
Apklausoje dalyvavo 150 Vilniaus regiono bibliotekininkų ir kitų bibliotekų darbuotojų (metodininkų, mokymų organizatorių, kultūrinių renginių organizatorių, edukatorių, skyrių vadovų, bibliotekų vadovų bei pavaduotojų ir kt.). Respondentų nebuvo klausiama apie jų amžių, kadangi šis

---

¹⁴ Neįtraukiant ūkinės dalies, techninio bei pagalbinio personalo.

klausimas nesusijęs su tyrimo uždaviniais, tačiau buvo paprašyta nurodyti, kiek metų dirba bibliotekoje. Atsakymai pasiskirstė taip:

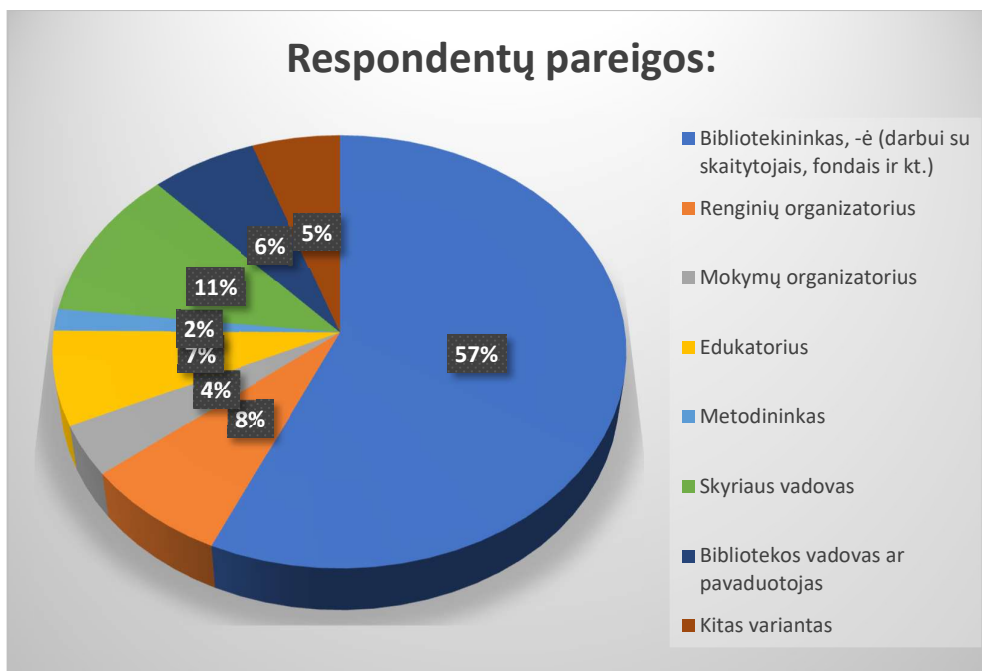
1 diagrama.

Remiantis šiais duomenimis, didžiąją dalį respondentų sudaro ilgamečiai bibliotekų darbuotojai – dirbantys ilgiau nei 30 metų (31%), dirbantys nuo 10 iki 20 metų (19%), dirbantys nuo 20 iki 30 metų (11%). Kita dalis bibliotekoje dirba vidutinį laikotarpį – nuo 5 iki 10 metų (14%). Nuo 1 iki 5 metų bibliotekoje dirba apie septintadalis respondentų (15%). Mažiausią respondentų dalį sudaro dirbantieji trumpiausiai – iki 1 metų (10%). Taigi didžiąją šio tyrimo respondentų dalį sudaro ilgamečiai, patyrę bibliotekų darbuotojai, galintys palyginti šiandieninę biblioteką su ta, kuri gyvavo prieš dešimtmetį ar kelis dešimtmečius.

Kaip respondentai pasiskirstė pagal pareigas, žr. 2 diagramą.

2 diagrama.

Iš duomenų matyti, kad didžiąją respondentų dalį sudaro bibliotekininkai ir bibliografai (aptarnaujantys skaitytojus, dirbantys su fondais etc.) – 105 arba 57%. Kiti rezultatai pasiskirstė taip: apie dešimtadalį respondentų sudaro skyrių vadovai (21 arba 11%), toliau – renginių organizatoriai (14 arba 8%), edukatoriai (13 arba 7%), bibliotekų vadovai ar pavaduotojai (12 arba 6%), kiti darbuotojai – renginių vedėjai, koordinatoriai, fotografai (10 arba 5%), mokymų organizatoriai (7 arba 4%), metodininkai (3 arba 2%). Taigi galima teigti, kad tyrimas labiausiai reprezentuoja didžiausią respondentų grupę – pagrindinius bibliotekų darbuotojus, t. y. bibliotekininkus.

Ištyrus darbo bibliotekoje trukmę pagal pareigybes, paaiškėjo, kad bibliotekininkų kategorijoje yra daugiausia ilgamečių darbuotojų, tai yra dirbančių ilgiau nei 30 metų – net 38 arba 36% visų šios pareigybės atstovų. Tokia pat tendencija stebima skyrių vadovų grupėje, ten taip pat didžiausią šios grupės respondentų dalį sudaro dirbantys ilgiau kaip 30 metų (7 arba 33%). Tarp renginių organizatorių didžiausią dalį taip pat sudaro dirbantys ilgą laiką – nuo 10 iki 20 metų (4 arba 29%). Tuo tarpu tarp edukatorių nėra tokių ilgamečių darbuotojų¹⁵. Didžiausią dalį respondentų šioje grupėje sudaro dirbantys nuo 1 iki 5 metų (46%), todėl galima daryti išvadą, kad edukatoriais

¹⁵ Atliktas chi kvadrato testas parodė statistinį skirtumą tarp darbo bibliotekoje trukmės kategorijų šioje pareigybės grupėje: $p=0,05$.

bibliotekose dažniausiai dirba trumpesnį darbo stažą turintys ir atitinkamai jaunesnio amžiaus žmonės.

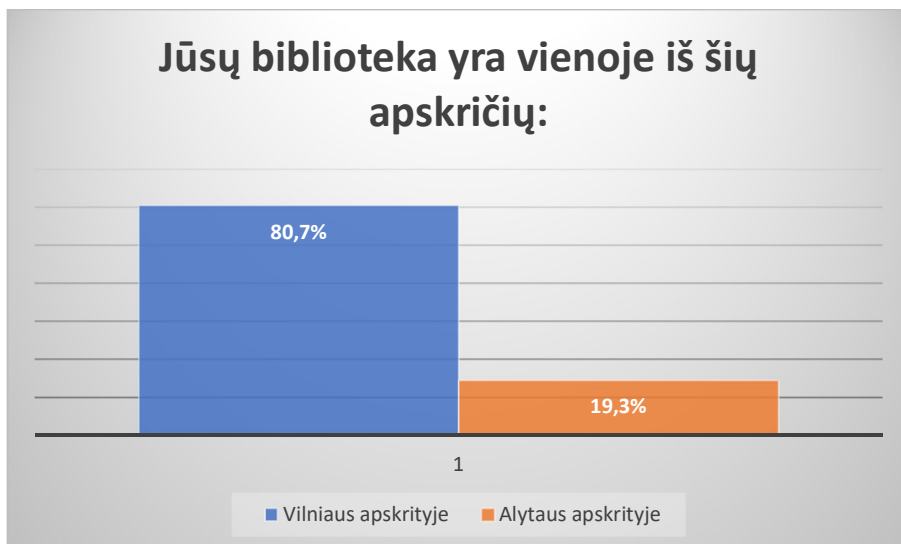
Respondentų darbo trukmė pagal pareigybes¹⁶

Pareigos Darbo trukmė	Iki 1 metų	Nuo 1 iki 5 metų	Nuo 5 iki 10 metų	Nuo 10 iki 20 metų	Nuo 20 iki 30 metų	Daugiau kaip 30 metų
Bibliotekininkas (iš viso 105)	11%	13%	14%	17%	9%	36%
Skyriaus vadovas (iš viso 21)	5%	28%	5%	24%	5%	33%
Renginių organizatorius (iš viso 14)	22%	21%	7%	29%	14%	7%
Edukatorius (iš viso 13)	23%	46%	8%	15%	8%	0

Respondentų buvo paprašyta nurodyti, kurioje – Vilniaus ar Alytaus – apskrityje yra jų biblioteka. Atsakymai pasiskirstė taip:

3 diagrama.

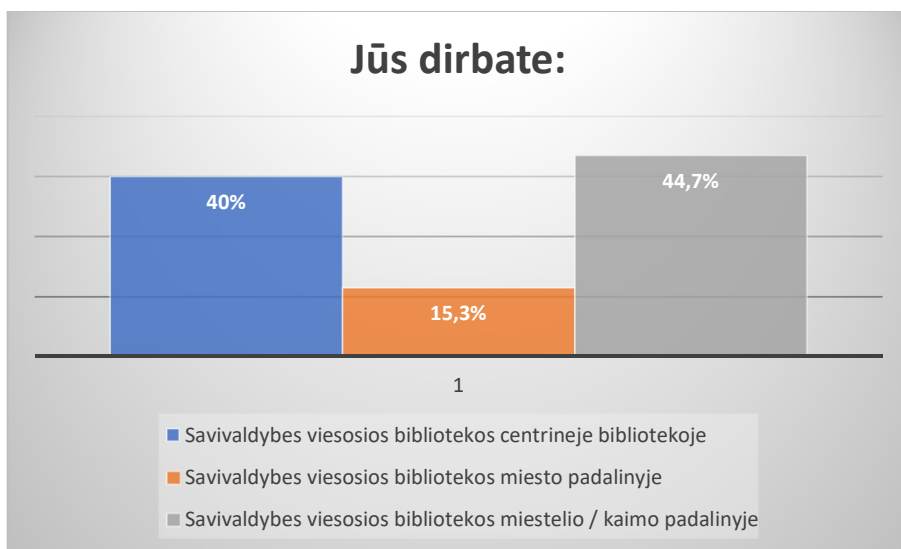
¹⁶ Pateikiami keturių gausiausių respondentų grupių – bibliotekininkų, skyrių vadovų, renginių organizatorių ir edukatorių – duomenys.

Taigi akivaizdu, kad tyrimas labiau reprezentuoja Vilniaus apskrities bibliotekininkų nuomonę ir vertinimus (80,7%). Alytaus apskrities bibliotekininkai sudaro tik penktadalį respondentų (19,3%).

Bibliotekų darbuotojai taip pat atsakė į klausimą, kurioje – centrinėje, miesto padalinio ar kaimo padalinio – bibliotekoje dirba. Kaip pasiskirstė atsakymai, žr. 4 diagramą.

4 diagrama.

Taigi didžiąją dalį respondentų sudaro dirbantys savivaldybės viešųjų bibliotekų kaimo

padaliniuose (44,7%). Kitą didelę dalį sudaro savivaldybės viešųjų bibliotekų centrinių bibliotekų darbuotojai (40%). Mažiausią dalį sudaro savivaldybės viešųjų bibliotekų miestų padalinių darbuotojai (15,3%). Tai suprantama, nes tik didžiausi Vilniaus regiono miestai turi bibliotekų miesto padalinių. Taigi galima teigti, kad tyrimas vienodai gerai reprezentuoja ir miestų, ir kaimų bibliotekininkų nuomones bei vertinimus.

Bibliotekų darbuotojų vertinimai, susiję su DVT tikslais bibliotekose

Šiame skyrelyje apžvelgsime, kaip pasiskirstė respondentų atsakymai į vieną pagrindinių anketos klausimų „Ar Jūsų bibliotekoje yra erdvių, įrenginių, veiklų ir paslaugų (mokymų, edukacijų, renginių ir kt.), specialiai pritaikytų ar sukurtų patenkinti vartotojų poreikiams, siekiant toliau nurodytų tikslų“.

Toliau pateiktoje lentelėje paaiškinsime, kaip šio anketos klausimo variantai siejasi su DVT tikslais.

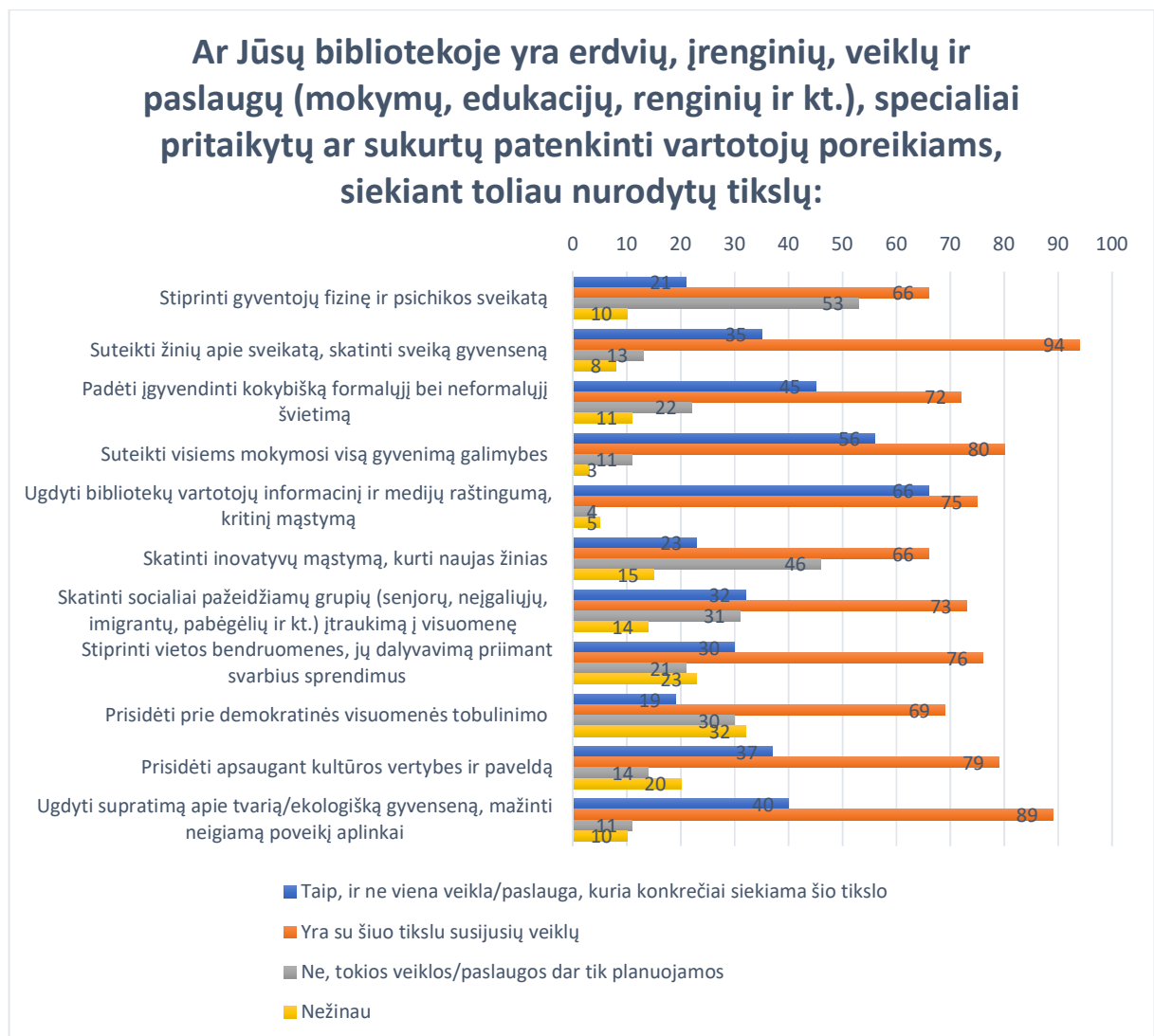
1 lentelė. **Kaip bibliotekų tikslai siejasi su DVT tikslais?**

DVT tikslas	3.Gera sveikata. Užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.	4.Kokybiškas išsilavinimas. Užtikrinti visaapimančią ir lygiavertį kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.	9.Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra. Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visaapimančią industrializaciją ir skatinti naujoves.	11. Darnūs miestai ir bendruomenės. Pasiiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.
Anketoje įvardyti	Stiprinti gyventojų fizinę	Padėti įgyvendinti kokybišką	Skatinti inovatyvų mąstymą, kurti	Skatinti socialiai pažeidžiamų

tiksiai, atitinkantys DVT tikslą	ir psichikos sveikatą	formalųjį bei neformalųjį švietimą	naujas žinias	grupių (senjorų, neįgaliųjų, imigrantų, pabėgėlių ir kt.) įtraukimą į visuomenę
	Suteikti žinių apie sveikatą, skatinti sveiką gyvenseną	Suteikti visiems mokymosi visą gyvenimą galimybes		Stiprinti vietos bendruomenes, jų dalyvavimą priimant svarbius sprendimus
	Skatinti socialiai pažeidžiamų grupių (senjorų, neįgaliųjų, imigrantų, pabėgėlių ir kt.) įtraukimą į visuomenę	Ugdyti bibliotekų vartotojų informacinę ir medijų raštingumą, kritinį mąstymą		Prisidėti prie demokratinės visuomenės tobulinimo
				Prisidėti apsaugant kultūros vertybes ir paveldą
	Ugdyti supratimą apie tvarią/ekologišką gyvenseną, mažinti neigiamą poveikį aplinkai			Ugdyti supratimą apie tvarią/ekologišką gyvenseną, mažinti neigiamą poveikį aplinkai

5 diagrama.

Iš rezultatų matyti, kad dauguma respondentų rinkosi atsakymą „**Yra su šiuo tikslu susijusių paslaugų**“ (oranžinė juosta diagramoje), atsakydami į visus šio klausimo variantus, kuriuose įvardyti DVT tikslai.

Tai, kad dauguma respondentų rinkosi variantą „Yra su šiuo tikslu susijusių paslaugų“, vertindami visus DVT tikslus bibliotekose, rodo, kad DVT tikslai daugumoje bibliotekų yra žinomi ir atpažįstami, kad bibliotekų veikla ir paslaugos yra susijusios su šiais tikslais, nors galbūt stokoja konkretaus susietumo ir kryptingumo – atsakymo variantą „Taip, ir ne viena veikla/paslauga, kuria konkrečiai siekiama šio tikslo“, vertindami visus tikslus, rinkosi mažiau respondentų nei atsakymo variantą „Yra su šiuo tikslu susijusių paslaugų“.

Atsakymo variantą „**Taip, ir ne viena veikla/paslauga, kuria konkrečiai siekiama šio tikslo**“ (tamsiai mėlyna juosta diagramoje) didelė ar nemaža dalis respondentų rinkosi vertindami tikslą „Ugdyti bibliotekų vartotojų informacinį ir medijų raštingumą, kritinį mąstymą“ (4 DVT tikslas) (44% respondentų), taip pat vertindami tikslą „Suteikti visiems mokymosi visą gyvenimą galimybes“ (4 DVT tikslas) (37,3% respondentų), tikslą „Padėti įgyvendinti kokybišką formalųjį bei neformalųjį švietimą“ (4 DVT tikslas) (30% respondentų), tikslą „Ugdyti supratimą apie tvarią/ekologišką gyvenseną, mažinti neigiamą poveikį aplinkai“ (11 DVT tikslas) (26,7% respondentų¹⁷), tikslą „Suteikti žinių apie sveikatą, skatinti sveiką gyvenseną“ (3 DVT tikslas) (23,3% respondentų¹⁸).

Tad iš duomenų matyti, kad aiškesnis tikslo suvokimas ir kryptingesnis susietumas su konkrečiu DVT tikslu atpažįstamas, respondentams vertinant bibliotekos sąsają su 4 DVT tikslu – kokybiškas išslavinimas, taip pat su 11-u (darnūs miestai ir bendruomenės) ir 3-iu tikslu (gera sveikata). Aiškesnis bibliotekų ryšys su 4 DVT tikslu, remiantis tyrimo duomenimis, patvirtina Lietuvos kultūros politikos strategijoje bibliotekoms numatytą misiją, tačiau tai, kad nemaža dalis respondentų aiškiai susiejo bibliotekas su 11 ir 3 DVT tikslais, leidžia daryti prielaidą, kad bibliotekos save suvokia kaip svarbias gyventojų ir bendruomenių neformaliojo švietimo įstaigas, be kita ko, ir sveikos gyvensenos bei aplinkosaugos srityse.

Atsakymo variantą „**Ne, tokios veiklos/paslaugos dar tik planuojamos**“ (pilka juosta diagramoje) nemaža dalis respondentų rinkosi vertindami tikslą „Stiprinti gyventojų fizinę ir psichikos sveikatą“ (3 DVT tikslas) (35,3% respondentų, iš jų 67,9% sudaro kaimo padalinių bibliotekų darbuotojai¹⁹), tikslą „Skatinti inovatyvų mąstymą, kurti naujas žinias“ (9 DVT tikslas) (30,7% respondentų, iš jų 58,7% sudaro kaimo padalinių bibliotekų darbuotojai), tikslą „Skatinti socialiai pažeidžiamų grupių (senjorų, neįgaliųjų, imigrantų, pabėgėlių ir kt.) įtraukimą į visuomenę“ (11 DVT tikslas) (20,7% respondentų, iš jų 61,3% sudaro kaimo padalinių bibliotekų darbuotojai), „Prisidėti prie demokratinės visuomenės tobulinimo“ (11 DVT tikslas) (20% respondentų).

Didžiausia dalis pasirinkusiųjų atsakymo variantą „**Nežinau**“ (geltona juosta diagramoje) šitaip įvertino tikslą „Prisidėti prie demokratinės visuomenės tobulinimo“ (11 DVT tikslas) (21,3% respondentų). Vis dėlto kitus tikslus atsakydami „Nežinau“ įvertino nedidelė dalis

¹⁷ Iš jų 45% – centrinių bibliotekų darbuotojai, 32,5% – kaimo ir 22,5% – miesto padalinių darbuotojai. Statistiškai reikšmingo skirtumo tarp šių grupių, vertinant šį tikslą, nėra.

¹⁸ Iš jų 48,6% – centrinių bibliotekų darbuotojai, 28,6% – kaimo ir 22,9% – miesto padalinių darbuotojai. Statistiškai reikšmingo skirtumo tarp šių grupių, vertinant šį tikslą, nėra.

¹⁹ Atlikus chi kvadrato testą, tarp šių trijų grupių (centrinės bibliotekos, miesto padalinio ir kaimo padalinio) atsakymų, vertinant tikslą „Stiprinti gyventojų fizinę ir psichikos sveikatą“, yra statistiškai reikšmingas skirtumas – $p < 0,01$.

respondentų. Taigi galima daryti išvadą, kad dauguma bibliotekų darbuotojų yra informuoti ir žino apie DVT tikslus.

Atlikus chi kvadrato testą, negauta statistiškai reikšmingo skirtumo tarp Vilniaus ir Alytaus apskričių bibliotekų darbuotojų vertinimų. Taigi galima teigti, kad Vilniaus ir Alytaus apskričių bibliotekų darbuotojai DVT tikslus žino, suvokia bei sieja su savo bibliotekos veiklomis ir paslaugomis panašiai.

Bibliotekos reikalingumas vietos bendruomenei

Į klausimą „Ar, jūsų nuomone, jūsų biblioteka yra matoma ir užima svarbią vietą jūsų miesto/miestelio/kaimo bendruomenės gyvenime?“, didžioji dauguma respondentų atsakė teigiamai.

10 diagrama.

Atlikus chi kvadrato testą, tarp trijų grupių (centrinės bibliotekos, miesto padalinio ir kaimo padalinio) atsakymų į šį klausimą negauta statistiškai reikšmingo skirtumo, bet įdomu

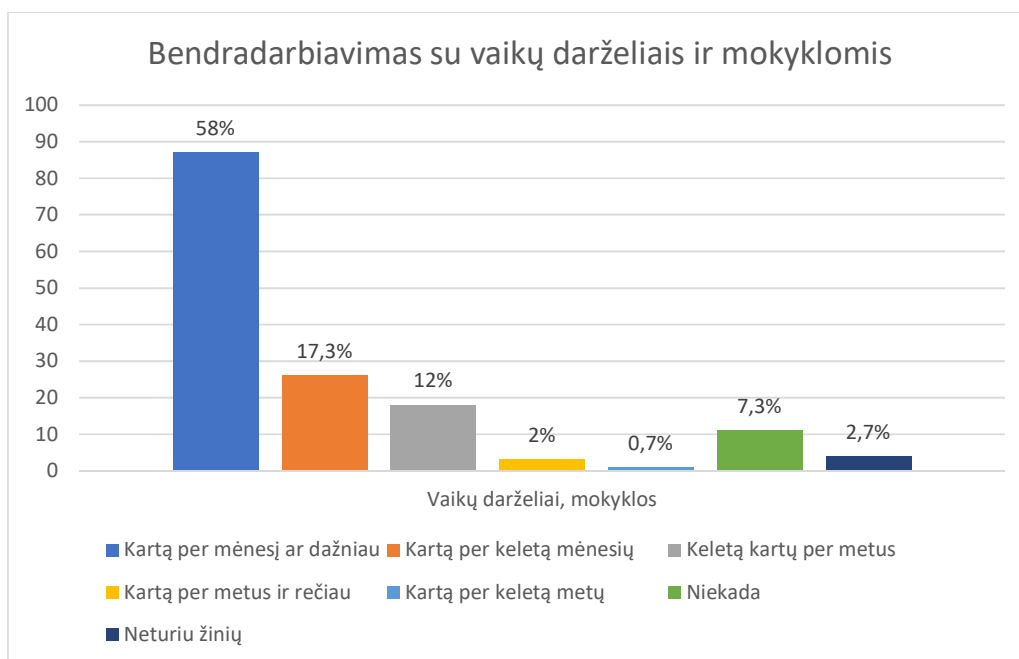
palyginti, kad atsakymo variantą „Biblioteka yra svarbi tam tikrai daliai mūsų miesto/miestelio/kaimo gyventojų, bet ji nėra pakankamai matoma mūsų bendruomenėje“ pasirinko tik 12% kaimo bibliotekininkų, tuo tarpu šį atsakymą pasirinko 33,3 ir 21,7% miesto centrinių bibliotekų ir padalinių bibliotekininkų – taigi kaimo vietovių bibliotekininkai labiau linkę suvokti savo biblioteką kaip pagrindinę, svarbiausią kultūros įstaigą.

Bibliotekų bendradarbiavimas su kitomis įstaigomis, siekiant DVT tikslų

Šiame skyrelyje apžvelgsime, kaip pasiskirstė respondentų atsakymai į klausimą „Kaip dažnai, siekdami patenkinti vartotojų poreikius, bendradarbiaujate su kitomis įstaigomis (vykdote bendras veiklas, tikslinėms grupėms vedate ekskursijas, mokymus, edukacijas ir kt.)?“

Apskritai galima teigti, kad bibliotekos, ypač centrinės ir miesto padalinių, dažniau ar rečiau bendradarbiauja su kitomis įstaigomis iš kultūros, švietimo, sveikatos, verslo bei kitų sektorių. Didesnis atotrūkis šioje srityje pastebimas tarp centrinių/miesto padalinių ir kaimo bibliotekų.

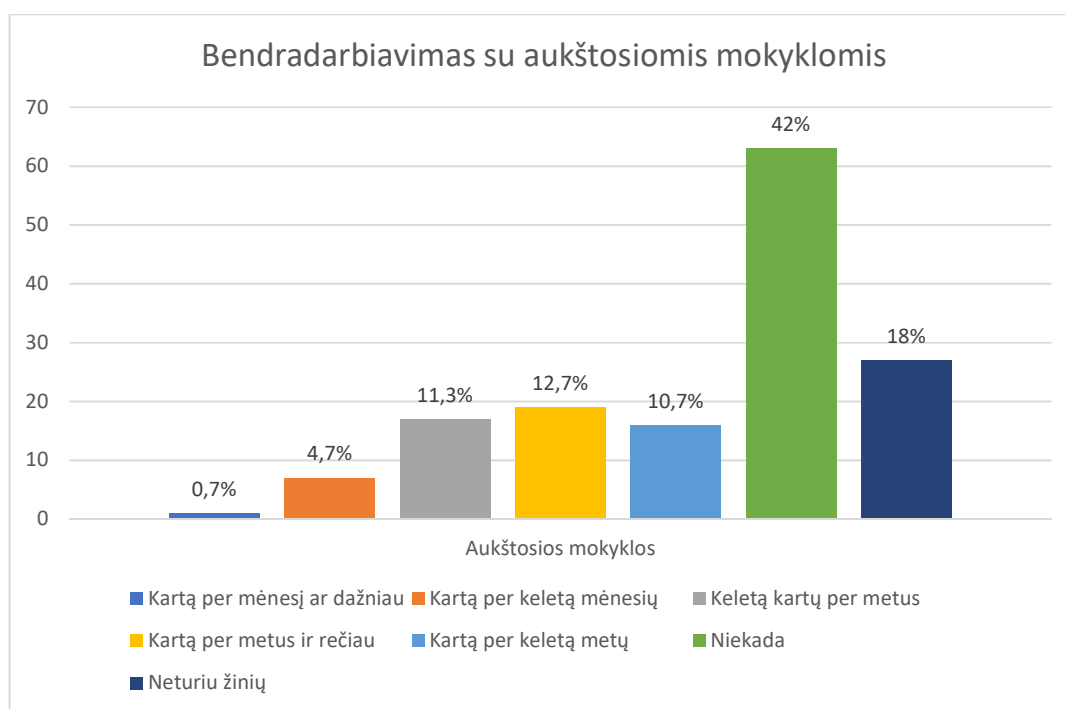
Iš tyrimo duomenų matyti, kad įstaigos, su kuriomis dažniausiai (**kartą per mėnesį ir dažniau**) bendradarbiauja dauguma bibliotekų – tai vaikų darželiai ir mokyklos (58% respondentų).

Trečdalis tyrime dalyvavusių bibliotekų kartą per mėnesį ir dažniau bendradarbiauja ir su kitomis kultūros įstaigomis (31,3% respondentų). Pagal bendradarbiavimo dažnumą išsiskiria ir vaikų neformaliojo ugdymo įstaigos (24,7% respondentų), trečiojo amžiaus universitetai (20%

respondentų), suaugusiųjų neformaliojo ugdymo įstaigos, bendruomenės, klubai (18% respondentų). Taigi dažniausiai bibliotekos bendradarbiauja su kitomis kultūros ir švietimo, taip pat neformaliojo ugdymo įstaigomis – tai veikla, kurioje galima atpažinti 3, 4 ir 11 DVT tikslus.

Atsakymo variantą „**Niekada**“ daugiausia respondentų pažymėjo ties šiomis įstaigomis: aukštosios mokyklos (42% respondentų, iš jų 73% – iš kaimo padalinių²⁰), verslas (26% respondentų, iš jų 84,6 – iš kaimo padalinių²¹), trečiojo amžiaus universitetas, senjorų bendruomenės, klubai (22,7% respondentų, iš jų 85,3% – iš kaimo padalinių²²), neįgaliųjų organizacijos ir bendruomenės (22,7% respondentų, iš jų 85,3% – iš kaimo padalinių²³).

Taigi galima daryti išvadą, kad ypač kaimo bibliotekų bendradarbiavimas su aukštesnėje pastraipoje išvardytomis įstaigomis vyksta vangiau arba visai nevyksta, kas būtų svarbu siekiant DVT 3 (gera sveikata ir gerovė), 9 (pramonė, inovacijos ir infrastruktūra) ir 11 (darnūs miestai ir bendruomenės) tikslų. Atsakymų į klausimą apie bibliotekų bendradarbiavimą su kitomis įstaigomis analizė patvirtino skyrelio „Bibliotekų darbuotojų vertinimai, susiję su DVT tikslais

²⁰ Atlikus chi kvadrato testą, tarp centrinių bibliotekų, miesto ir kaimo padalinių atstovų atsakymų į šį klausimą nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas $p < 0,01$.

²¹ Idem.

²² Idem.

²³ Idem.

bibliotekose“ įžvalga, jog bibliotekose labiausiai reprezentuojamas 4 DVT tikslas, mažiau – 3 ir 11 DVT tikslai, ir mažiausiai – 9 DVT tikslas.

Vartotojų elgsenos bibliotekose pokyčiai

Respondentų buvo prašoma, remiantis savo darbo bibliotekoje patirtimi, įvertinti teiginius apie vartotojų elgsenos pokyčius bibliotekoje per pastaruosius 5–10 metų. Dauguma tyrimo dalyvių, vertindami vartotojų elgsenos pokyčius, rinkosi atsakymo variantus „Visiškai taip“ ir „Labiau taip“. Pavyzdžiui, net 89,3% atsakiusiųjų mano, kad „**Biblioteka tapo nebe tokia tyli vieta, kokia buvo anksčiau, čia nuolat kas nors vyksta**“ („Visiškai taip“ – 58,0%, „Labiau taip“ – 31,3%), 84% atsakiusiųjų mano, kad „**Išaugo naujųjų bibliotekos paslaugų (edukacijų, mokymų, klubų) poreikis**“ („Visiškai taip“ – 41,3%, „Labiau taip“ – 42,7%), 83,4% atsakiusiųjų mano, kad „**Vartotojai tapo reiklesni, labiau žinantys, ko nori**“ („Visiškai taip“ – 34,7%, „Labiau taip“ – 48,7%), 81,3% tyrimo dalyvių teigia, kad „**Bibliotekininkai ir bibliotekos darbuotojai tapo nuolatiniais mokytojų, švietimo bendruomenės pagalbininkais**“ („Visiškai taip“ – 42,0%, „Labiau taip“ – 39,3%), o 76,7% respondentų tvirtina, kad „**Senjorai ir kiti vartotojai dažniau klausia bibliotekininko, kaip naudoti kokį nors įrenginį (pvz., išmanųjį telefoną) ar mobiliąją programėlę**“ („Visiškai taip“ – 34,7%, „Labiau taip“ – 42,0%).

Toliau pateikiamas visas teiginių sąrašas, sureitinguotas pagal atsakymus „Visiškai taip“ ir „Labiau taip“ pasirinkusiųjų bendrą procentinę dalį²⁴:

1. **Biblioteka tapo nebe tokia tyli vieta, kokia buvo anksčiau, čia nuolat kas nors vyksta** – taip mano **89,3%** respondentų
2. **Išaugo naujųjų bibliotekos paslaugų (edukacijų, mokymų, klubų) poreikis** – **84%**
3. **Vartotojai tapo reiklesni, labiau žinantys, ko nori** – **83,4%**
4. **Bibliotekininkai ir bibliotekos darbuotojai tapo nuolatiniais mokytojų, švietimo bendruomenės pagalbininkais** – **81,3%**
5. **Senjorai ir kiti vartotojai dažniau klausia bibliotekininko, kaip naudoti kokį nors įrenginį (pvz., išmanųjį telefoną) ar mobiliąją programėlę** – **76,7%**

²⁴ Paryškinti 5 daugiausiai atsakymų „Visiškai taip“ ir „Labiau taip“ bei 5 mažiausiai atsakymų „Visiškai taip“ ir „Labiau taip“ sulaukę teiginiai.

6. Į biblioteką žmonės dažniau ateina plėsti savo akiratį, semtis naujų žinių ir įgūdžių, tobulėti – 76%
7. Vartotojai pageidauja vis įvairesnių paslaugų – 69,4%
8. Į biblioteką žmonės dažniau ateina gelbėdamiesi nuo vienatvės, ieškodami draugų ar bendraminčių – 66%
9. Vartotojai dažniau diskutuoja apie socialiniuose tinkluose bei žiniasklaidoje randamą informaciją – 65,4%
10. Į biblioteką žmonės dažniau ateina praleisti laisvalaikį – 65,3%
11. Mokiniai praleidžia bibliotekoje daugiau laiko po pamokų, naudodamiesi kompiuteriais ir kitais įrenginiais – 64,7%
12. Šeimos su mažais vaikais tapo dažnesnės bibliotekų lankytojos – 64,7%
13. Vartotojai ateina nebe skaityti vietoje, o tik pasiimti knygų arba į renginius – 62,7%
14. Vartotojai, kuriems sunku pasiekti biblioteką, dažniau prašo pagalbos atvežant knygas jiems į namus – 62%
15. Vartotojai dažniau teirujasi apie saugumą internete – pvz., kaip išvengti brukalo ar sukčių atakų – 58%
16. Vartotojai atviriau dalijasi su bibliotekininku (-e) sveikatos problemomis, klausia patarimų – 54,6%
17. Vartotojai tapo mažiau savarankiški, ieškodami knygos ar informacijos dažniau prašo bibliotekininko pagalbos – 51,3%
18. Vartotojai dažniau kreipiasi į bibliotekininką (-ę), ieškodami būdų, kaip spręsti bendruomenei svarbias problemas – 50,7%
19. Vartotojai dažniau teirujasi apie asmens duomenų apsaugą – 50%
20. Bibliotekoje dažniau lankosi pažeidžiamų visuomenės grupių asmenys (neįgalieji, senjorai, pabėgėliai, kt.) – 47,4%
21. Išaugo kitokių formų dokumentų (elektroninių, garsinių, kt.) skolinimosi poreikis – 47,3%
22. Atvykėliai ir imigrantai dažniau prašo pagalbos užpildyti ar pateikti įvairius dokumentus internetu – 44,7%
23. Vartotojai dažniau klausia bibliotekininko (-ės) nuomonės visuomenei svarbiais klausimais (politinių įvykių, klimato kaitos ir kt.) – 43,4%
24. **Vartotojai bibliotekoje dažniau rodo iniciatyvą imtis veiklos, buriasi į klubus, bendruomenes – 41,3%**

- 25. Išaugo duomenų bazių naudojimo poreikis – 40,6 %
- 26. Sumažėjo naudojimosi viešosios prieigos kompiuteriais poreikis – 34,7%
- 27. Vartotojai dažniau ateina į biblioteką dirbti su savo kompiuteriu – 33,3%
- 28. Vartotojų elgsena nepasikeitė – 33,3%
- 29. Vartotojai dažniau ateina į biblioteką vykdyti savo projektus, atlikti asmeninius tyrimus – 26%

Vertinant šiuos duomenis, galima įžvelgti, kad daugiausia teigiamų vertinimų sulaukę teiginiai labiausiai siejasi su **4-uju DVT tikslu** „Kokybiškas išsilavinimas“ (Bibliotekininkai ir bibliotekos darbuotojai tapo nuolatiniais mokytojų, švietimo bendruomenės pagalbininkais, Išaugo naujųjų bibliotekos paslaugų (edukacijų, mokymų, klubų) poreikis, Senjorai ir kiti vartotojai dažniau klausia bibliotekininko, kaip naudoti kokį nors įrenginį (pvz., išmanųjį telefoną) ar mobiliąją programėlę) ir **11-u tikslu** „Darnūs miestai ir bendruomenės“ (Biblioteka tapo nebe tokia tyli vieta, kokia buvo anksčiau, čia nuolat kas nors vyksta, Vartotojai tapo reiklesni, labiau žinantys, ko nori).

Teiginiai, sulaukę mažiausiai teigiamų įvertinimų, labiausiai siejasi su **11-u DVT tikslu** „Darnūs miestai ir bendruomenės“ (Vartotojai bibliotekoje dažniau rodo iniciatyvą imtis veiklos, buriasi į klubus, bendruomenes) bei **9-uju tikslu** (Išaugo duomenų bazių naudojimo poreikis, Sumažėjo naudojimosi viešosios prieigos kompiuteriais poreikis, Vartotojai dažniau ateina į biblioteką dirbti su savo kompiuteriu, Vartotojai dažniau ateina į biblioteką vykdyti savo projektus, atlikti asmeninius tyrimus).

Įdomu tai, kad, nors daugumos tyrimo dalyvių nuomone, biblioteka tapo reikalingesnė ir aktyvesnė bendruomenės susibūrimų vieta, vis dėlto pačių bendruomenės narių iniciatyvumas burtis bibliotekose, jų darbuotojų vertinimu, nėra itin didelis. Taigi bibliotekos iš dalies funkcionuoja kaip bendruomenių centrai, tačiau tokiais yra tapę labiau bibliotekų darbuotojų, o ne pačių bendruomenių iniciatyva. Krinta į akis santūresnis teiginių, susijusių su 9-uju tikslu, vertinimas: nors, daugumos tyrimo dalyvių nuomone, poreikis bibliotekose naudotis viešosios prieigos kompiuteriais nesumažėjo, tačiau tik apie trečdalis respondentų pastebi, kad lankytojai bibliotekose dirba savo kompiuteriais, vykdo savo projektus ar asmeninius tyrimus. Galima daryti prielaidą, kad Vilniaus regiono bibliotekose nėra itin daug piliečių mokslo ar iš bendruomenių kylančių inovacijų apraiškų.

Su **3-uoju tikslu** („Gera sveikata ir gerovė“) susiję teiginiai (Į biblioteką žmonės dažniau ateina praleisti laisvalaikį, Šeimos su mažais vaikais tapo dažnesnės bibliotekų lankytojos, Vartotojai, kuriems sunku pasiekti biblioteką, dažniau prašo pagalbos atvežant knygas jiems į namus, Vartotojai

atviriau dalijasi su bibliotekininku (-e) sveikatos problemomis, klausia patarimų ir kt.), išsidėstė sąrašo viduryje, tad galima teigti, kad su sveikata ir gerove susijusi vartotojų elgsena yra gana įprasta Vilniaus regiono bibliotekose.

Populiariausios/ daugiausia vartotojų pritraukiančios bibliotekų paslaugos

Šiame skyrelyje apžvelgsime, kaip tyrimo dalyviai atsakė į klausimą „Kurios iš toliau nurodytų paslaugų, jūsų vertinimu, šiuo metu yra populiariausios/ pritraukiančios daugiausia vartotojų?“, ir pamėginsime susieti paslaugų populiarumą su bibliotekų atstovaujama DVT tikslais.

Daugiausia respondentų rinkosi atsakymų variantus „Labai populiari“ ir „Vidutiniškai populiari“. Neabejotinai pati populiariausia paslauga Vilniaus regiono bibliotekose – tai pagrindinė bibliotekų paslauga, tai yra naudojimas bibliotekų fondais ir knygų skolinimas (taip mano 78% respondentų). Antra pagal populiarumą paslauga – tai kita tradicinė bibliotekų paslauga, kultūriniai renginiai (64,7% respondentų). Taip pat nemažai respondentų pažymėjo, kad jų bibliotekose labai populiarios yra šios paslaugos: ekskursijos (44,7%), edukacijos (44,7%), knygų pristatymo į namus paslauga (40%), asmeninės konsultacijos informacijos paieškos klausimais (36%).

Iš atsakymų „Menkai populiari“ išsiskiria šių paslaugų vertinimas: mokymasis naudotis laisvosios prieigos ir prenumeruojamomis duomenų bazėmis ir jų naudojimas (taip mano 35,3% respondentų), stalo žaidimų skolinimas į namus (26,7%), kraštotyros veikla, gyventojų įsitraukimas į šią veiklą (26%), e. skaityklių skolinimas į namus (23,3%).

Iš atsakymų „Tokios paslaugos neteikiame“ išsiskiria šių paslaugų vertinimas: mobilioji biblioteka (taip atsakė 36% respondentų, iš jų 59,3% – kaimo bibliotekų darbuotojų), e. skaityklių skolinimas į namus (32,7% respondentų, iš jų 57,1% – kaimo bibliotekų darbuotojų), stalo žaidimų skolinimas į namus (29,3%), kūrybinė laboratorija (25,3% respondentų, iš jų 89,5% – kaimo bibliotekų darbuotojų), bibliotekos erdvių naudojimas įvairioms vartotojų iniciatyvoms (20% atsakymų, iš jų 83,3% – kaimo bibliotekų darbuotojų).

Iš šių duomenų galime daryti išvadą, kad pagal paslaugų populiarumą bibliotekos labiausiai veikia, siekdamos **4 DVT tikslo** (kokybiškas išsilavinimas) – šiam tikslui tarnauja tokios itin populiarios paslaugos kaip naudojimas bibliotekų fondais ir knygų skolinimas, ekskursijos, edukacijos, kultūriniai renginiai, knygų pristatymo į namus paslauga, asmeninės konsultacijos informacijos paieškos klausimais. Drauge siekiama **3 tikslo (sveikata ir gerovė)**²⁵ ir **11 tikslo** (darnūs

---

²⁵ 87% respondentų nurodė, kad jų atstovaujama biblioteka yra prisijungusi prie viešųjų bibliotekų iniciatyvos

miestai ir bendruomenės) – šiems tikslams galime priskirti tas pačias itin populiarias paslaugas kaip ekskursijos, edukacijos, kultūriniai renginiai, knygų pristatymo į namus paslauga. Menkiau, ypač kaimo bibliotekose, atstovaujamas **9 tikslas** (pramonė, inovacijos ir infrastruktūra) – menkai populiarius naudojimas duomenų bazėmis, daugelyje kaimo bibliotekų nėra kūrybinių laboratorijų, nepopuliarios e. skaityklės. Nemažoje dalyje bibliotekų nėra ir galimybės reikštis vartotojų iniciatyvoms, nes ten nėra tam tinkamų erdvių, gyventojai menkai įsitraukia į kraštotyros veiklą – taigi kai kur sunkiai sekasi siekti ne tik 9, bet ir 11 tikslo.

„Biblioteka visiems“, kuria siekiama didinti paslaugų prieinamumą įvairių negalią turintiems žmonėms, skatinti visuomenės informuotumą ir ugdyti toleranciją. 10% respondentų nežinojo, ar jų atstovaujama biblioteka yra prisijungusi prie šios iniciatyvos, 3% atsakė neigiamai.

IŠVADOS

DVT tikslai daugumoje Vilniaus regiono bibliotekų yra žinomi ir atpažįstami. Bibliotekų veikla ir paslaugos yra susijusios su šiais tikslais, nors galbūt stokoja konkrečiau susietumo ir kryptingumo. Tiriant, kaip darbuotojai žino, suvokia bei sieja DVT tikslus su savo bibliotekos veiklomis ir paslaugomis, tarp Vilniaus ir Alytaus apskričių bibliotekų nepastebėta didesnio atotrūkio.

Aiškiausiai ir kryptingiausiai bibliotekų veikla siejasi su 4 DVT tikslu (kokybiškas išsilavinimas), taip pat su 3-iu tikslu (gera sveikata) ir 11-u tikslu (darnūs miestai ir bendruomenės). Aiškesnis bibliotekų veiklos ryšys su 4 DVT tikslu, remiantis tyrimo duomenimis, patvirtina Lietuvos kultūros politikos strategijoje bibliotekoms numatytą misiją.

3, 9 ir 11 tikslų įgyvendinimą savo bibliotekų veikloje menčiau atpažįsta kaimo padalinių bibliotekų darbuotojai. Pastebima dalis respondentų nežinojo, ar jų bibliotekos veikla siekiama prisidėti prie demokratinės visuomenės tobulinimo.

Neatsižvelgiant į tai, kad DVT tikslai bibliotekose atstovaujami nevienodai, biblioteka laikoma svarbiausia kultūros įstaiga mieste/miestelyje/kaimo (76% respondentų) ir svarbi tam tikrai daliai gyventojų (22% respondentų). Kaimo vietovių bibliotekininkai labiau linkę suvokti savo biblioteką kaip pagrindinę, svarbiausią kultūros įstaigą gyvenamoje vietovėje.

Tiriant bibliotekų bendradarbiavimą su kitomis įstaigomis, siekiant DVT tikslų, nustatyta, kad bibliotekos, ypač centrinės ir miesto padalinių, dažniau ar rečiau bendradarbiauja su kitomis kultūros, švietimo, sveikatos, verslo bei kitų sektorių įstaigomis. Didesnis atotrūkis šioje srityje pastebimas tarp centrinių/miesto padalinių ir kaimo bibliotekų.

Dažniausiai bibliotekos bendradarbiauja su kitomis kultūros ir švietimo, taip pat neformaliojo ugdymo įstaigomis – tai veikla, kurioje galima atpažinti 4 ir 11 DVT tikslus. Tačiau dauguma kaimo padalinių bibliotekų niekada nebendradarbiauja su aukštosiomis mokyklomis, verslo įstaigomis, trečiojo amžiaus universitetu, senjorų bendruomenėmis, neįgaliųjų organizacijomis ir bendruomenėmis, kas būtų svarbu siekiant DVT 9 ir 11 tikslų.

Dauguma tyrimo dalyvių išvelgia bibliotekų vartotojų elgsenos pokyčių per pastaruosius 5–10 metų. Daugiausia teigiamų vertinimų sulaukė teiginiai apie pasikeitusią vartotojų elgseną siejasi su 4-uoju DVT tikslu „Kokybiškas išsilavinimas“ ir su 11-u tikslu „Darnūs miestai ir bendruomenės“. Mažiausiai teigiamų įvertinimų sulaukė teiginiai siejasi su 11-u DVT tikslu „Darnūs miestai ir bendruomenės“ bei 9-uoju tikslu „Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra“. Vertinant teiginius apie pasikeitusią vartotojų elgseną, peršasi išvada, kad bibliotekos (iš dalies) funkcionuoja kaip

bendruomenių centrai, tačiau tokiais yra tapusios labiau bibliotekų darbuotojų, o ne pačių bendruomenių iniciatyva.

Atsakymai apie vartotojų elgseną, susijusią su technologijų naudojimu bibliotekose, leidžia daryti išvadą, kad nors Vilniaus regiono bibliotekos teikia viešąją prieigą prie kompiuterių ir interneto, vis dėlto pokytis, susijęs su vartotojų į(si)traukimu į tyrimų ar inovacijų veiklą, nėra ryškus, kas būtų svarbu siekiant 9-ojo tikslo.

Su 3-uoju tikslu susijusių teiginių apie vartotojų elgsenos pokyčius įvertinimas leidžia teigti, kad su visuomenės sveikata ir gerove susijusi vartotojų elgsena Vilniaus regiono bibliotekose yra gana įprasta.

Sprendžiant pagal paslaugų populiarumą, bibliotekos labiausiai veikia, siekdamos 4 DVT tikslo (kokybiškas išsilavinimas) – šiam tikslui tarnauja tokios itin populiaros paslaugos kaip naudojimasis bibliotekų fondais ir knygų skolinimasis, ekskursijos, edukacijos, kultūriniai renginiai, knygų pristatymo į namus paslauga, asmeninės konsultacijos informacijos paieškos klausimais. Drauge siekiama 3 tikslo (sveikata ir gerovė) ir 11 tikslo (darnūs miestai ir bendruomenės) – šiems tikslams galime priskirti tas pačias itin populiaras paslaugas kaip ekskursijos, edukacijos, kultūriniai renginiai, knygų pristatymo į namus paslaugą.

Menkiau, ypač kaimo bibliotekose, atstovaujamas 9 tikslas (pramonė, inovacijos ir infrastruktūra) – menkai populiarus naudojimasis duomenų bazėmis, daugelyje kaimo bibliotekų nėra kūrybinių laboratorijų, nepopuliarios e. skaityklės. Nemažoje dalyje bibliotekų nėra ir galimybės reikštis vartotojų iniciatyvoms, nes ten nėra tam tinkamų erdvių, gyventojai menkai įsitraukia į kraštotyros veiklą – taigi kai kur sunkiai sekasi siekti ne tik 9, bet ir 11 tikslo. Krinta į akis tai, kad, nors kaimo bibliotekoms ir sunkiau sekasi siekti DVT tikslų dėl paslaugų ar bendradarbiavimo stokos, tai netrukdo joms save identifikuoti populiariausiomis kultūros įstaigomis aptarnaujamose vietovėse.

BIBLIOGRAFINIS SĄRAŠAS

1. Dutch National Organising Committee of IFLA WLIC 2023 „The Dutch library system: Past, present and future“, *IFLA Journal*, Volume 49, Issue 2. <https://doi.org/10.1177/03400352231166177>
2. Holmquist, Jan „Sustainability in Danish Public Libraries. How do the Sustainable Development Goals inspire their work?“ *BIBLIOTHEK – Forschung und Praxis* 2021; 45(3): 472–476, <https://doi.org/10.1515/bfp-2021-0068>
3. Isla, Md. Anwarul, Sultana, Rafia, Widen, Gunilla, „Sustainable Development Goals and Public Libraries: An Exploratory Study in a Developing Country“, 85th Annual Meeting of the Association for Information Science&Technology, Oct. 29–Nov.1, 2022, Pittsburgh, PA, <https://doi.org/10.1002/pra2.700>.
4. Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos rezoliucija, priimta 2015 m. rugsėjo 25 d., „Keiskime mūsų pasaulį: darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“, autentiškas vertimas, vyriausybės kanceliarijos administracinis departamentas, prieiga per internetą https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/483818/darbotvarke_DVR.pdf
5. *Libraries & Sustainability. Programs and Practices for Community Impact*, ed. René Tanner, Adrian K. Ho, Monika Antonelli, Rebekkah Smith Aldrich, ALA Editions, Chicago 2022, p. x.
6. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos kultūros strategijos patvirtinimo“, 2019 m. birželio 26 d. Nr. 665, prieiga per internetą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4bafb6019d4d11e9aab6d8dd69c6da66?jfwid=57lm4zfw>
7. LR Seimo rezoliucija „Dėl Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo Lietuvoje“, 2018 m. rugsėjo 28 d. Nr. XIII-1514, prieiga per internetą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=n3y3fy4vg&documentId=5c4c5840cb8b11e8a82fc67610e51066&category=TAD>
8. „Sustainable Development Goals & Libraries“, IFLA, prieiga per internetą <https://librarymap.ifla.org/stories>
9. Urmanavičienė, Audronė „Ar, įgyvendindami darnaus vystymosi tikslus, dar ilgai lauksime spartesnių pokyčių?“ – „Mokslo Lietuva“, prieiga per internetą <http://mokslolietuva.lt/2023/07/ar-igyvendindami-darnaus-vystymosi-tikslus-dar-ilgai->

[lauksime-spartesniu-pokyciu/](#)

10. Van Melik, Rianne, Merry, Michael S., „Retooling the public library as social infrastructure: a Dutch illustration“, *Social & Cultural Geography*, DOI: 10.1080/14649365.2021.1965195
11. Wojciechowska, Maja Dorota, „The role of public libraries in the development of social capital in local communities – a theoretical study“, *Library Management*, Vol. 42 No. 3, 2021, pp. 184-196, DOI 10.1108/LM-10-2020-0139

PRIEDAS. APKLAUSOS ANKETA

Darnaus vystymosi tikslų (DVT) įgyvendinimo svarba Vilniaus regiono viešosiose bibliotekose

Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti, kaip Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai (DVT) yra integravęsi į bibliotekų paslaugas, kaip jie paveikė vartotojų elgsenos bibliotekoje būdus bei formas, bei nustatyti, kaip kryptingai Vilniaus regiono viešųjų bibliotekų darbuotojai teikiamomis paslaugomis siekia įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus (DVT). Tyrimo rezultatai padės išsiaiškinti DVT tikslų įgyvendinimo svarbą bibliotekose.

*Šiuo tyrimu susitelkiama į keturis [DVT tikslus](#) ir jų įgyvendinimą viešosiose bibliotekose. 2015-aisiais Jungtinės Tautos rezoliucijoje „Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ paskelbė iš viso 17 DVT tikslų. 2018 m. LR Seimas priėmė rezoliuciją „Dėl Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo Lietuvoje“. Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija IFLA [skatina bibliotekas pasakoti savo sėkmės istorijas](#), atskleidžiant, kaip bibliotekos prisideda prie DVT tikslų įgyvendinimo.

Šiuo tyrimu susitelkiama į šių keturių tikslų įgyvendinimą Vilniaus regiono (Vilniaus ir Alytaus apskričių) bibliotekose:

3. Gera sveikata. Užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.

4. Kokybiškas išsilavinimas. Užtikrinti visaapimančią ir lygiavertę kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.

9. Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra. Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visaapimančią industrializaciją ir skatinti naujoves.

11. Darnūs miestai ir bendruomenės. Pasiiekti, kad miestai ir gyvenvietės taptų įtraukūs, saugūs, atsparūs ir darnūs.

1. Kiek metų dirbate bibliotekoje? Nurodykite bendrą darbo bet kurioje bibliotekoje laikotarpį.

- a) Iki 1 metų
- b) Nuo 1 iki 5 metų
- c) Nuo 5 iki 10 metų
- d) Nuo 10 iki 20 metų
- e) Nuo 20 iki 30 metų
- f) Daugiau nei 30 metų

2. Ar Jūsų bibliotekoje yra erdvių, įrenginių, veiklų ir paslaugų (mokymų, edukacijų, renginių ir kt.), specialiai pritaikytų ar sukurtų patenkinti vartotojų poreikiams, siekiant toliau nurodytų tikslų:

	Taip, ir ne viena veikla/paslauga, kuria konkrečiai siekiama šio tikslo	Yra su šiuo tikslu susijusių veiklų	Ne, tokios veiklos/paslaugos dar tik planuojamos	Nežinau
--	---	-------------------------------------	--	---------

<p>Stiprinti gyventojų fizinę ir psichikos sveikatą (pvz., širdies defibriliatoriai, neįgaliesiems pritaikytos erdvės bei informacija, parodos bei renginiai apie sveikatą, biblioterapijos užsiėmimai, vienišų žmonių klubas ir pan.)</p>				
<p>Suteikti žinių apie sveikatą, skatinti sveiką gyvenseną (knygos ir kiti leidiniai apie sveiką gyvenseną, mankštos valandėlės, informaciniai bei švietėjiški renginiai, bendros veiklos su sveikatingumo įstaigomis ir pan.)</p>				
<p>Padėti įgyvendinti kokybišką formalųjį bei neformalųjį švietimą (pvz., pagalba mokykloms, integruotos pamokos, pagalba mokiniams ruošiant namų darbus, edukacinė veikla, bendros veiklos su neformaliojo švietimo įstaigomis ir pan.)</p>				
<p>Suteikti visiems mokymosi visą gyvenimą galimybes (pvz., pagalba ieškant informacijos, įvairūs mokymai, konsultacijos, pagalba naudojantis duomenų bazėmis, bendradarbiavimas su trečiojo amžiaus universitetu ir pan.)</p>				
<p>Ugdyti bibliotekų vartotojų informacinį ir medijų raštingumą, kritinį mąstymą (pvz., kompiuterinio raštingumo mokymai, pagalba atskiriant melagienes, informaciniai bei</p>				

švietėjiški renginiai ir pan.)				
Skatinti inovatyvų mąstymą, kurti naujas žinias (pvz., naujų technologijų pritaikymas bibliotekos veikloms kūrybos laboratorijoje, pagalba vartotojams atliekant įvairius tyrimus ir projektus ir pan.)				
Skatinti socialiai pažeidžiamų grupių (senjorų, neįgaliųjų, imigrantų, pabėgėlių ir kt.) įtraukimą į visuomenę (pvz., senjorų klubai, neįgaliesiems pritaikytos erdvės bei informacija, sensoriniai skaitymai, pagalba pabėgėliams iš Ukrainos ar kitų šalių ir pan.)				
Stiprinti vietos bendruomenes, jų dalyvavimą priimant svarbius sprendimus				
Prisidėti prie demokratinės visuomenės tobulinimo (pvz., tarpininkauti vietos bendruomenėms, siekiančioms spręsti savo gyvenamosios vietos, aplinkos, gyvenimo sąlygų problemas, skatinti išreikšti savo poziciją ir pan.)				
Prisidėti apsaugant kultūros vertybes ir paveldą				
Ugdyti supratimą apie tvarią/ekologišką gyvenseną, mažinti neigiamą poveikį aplinkai				

3. Kaip dažnai, siekdami patenkinti vartotojų poreikius, įvardytus pirmiau pateiktame klausime, bendradarbiaujate su kitomis įstaigomis (vykdote bendras veiklas, tikslinėms grupėms vedate ekskursijas, mokymus, edukacijas ir kt.)?

	Kartą per mėnesį ar dažniau	Kartą per keletą mėnesių	Keletą kartų per metus	Kartą per metus ir rečiau	Kartą per keletą metų	Niekada	Neturiu žinių
Kultūros sektoriaus įstaigos – kitos bibliotekos, kultūros centrai, muziejai, teatrai, galerijos, kt.							
Vaikų darželiai, mokyklos							
Aukštosios mokyklos							
Vaikų neformaliojo ugdymo įstaigos							
Suaugusiųjų neformaliojo ugdymo įstaigos, bendruomenės, klubai							
Nevyriausybinių organizacijos							
Trečiojo amžiaus universitetas, senjorų bendruomenės, klubai							
Verslas							
Sveikatos sektoriaus įstaigos							
Neįgaliųjų organizacijos ir bendruomenės							
Kitos įstaigos							

- 4. Remdamiesi savo darbo bibliotekoje patirtimi, įvertinkite teiginius, kaip per pastaruosius 5–10 metų pasikeitė bibliotekos vartotojų elgsena. Įvertinkite kiekvieną teiginį. Visiškai taip – Labiau taip nei ne – Nei taip, nei ne – Labiau ne nei taip – Visiškai ne – Neturiu žinių**

Vartotojai tampa reiklesni, labiau žinantys, ko nori

Vartotojai bibliotekoje dažniau rodo iniciatyvą imtis veiklos, patys buriasi į klubus, bendruomenes

Vartotojai tampa mažiau savarankiški, ieškodami informacijos dažniau prašo bibliotekininko pagalbos

Vartotojai atviriau dalijasi su bibliotekininku (-e) sveikatos problemomis, klausia patarimų

Vartotojai dažniau kreipiasi į bibliotekininką (-ę), ieškodami būdų, kaip spręsti bendruomenei svarbias problemas

Bibliotekininkai ir bibliotekos darbuotojai tampa nuolatinais mokytojų ir mokinių, švietimo bendruomenės pagalbininkais

Mokiniai praleidžia bibliotekoje daugiau laiko po pamokų, naudodamiesi kompiuteriais ir kitais įrenginiais

Biblioteka tampa nebe tokia tyli vieta, kokia buvo anksčiau, čia nuolat kas nors vyksta

Išaugo naujųjų bibliotekos paslaugų (edukacijų, mokymų, klubų) poreikis

Išaugo kitokių formų dokumentų (elektroninių, garsinių, kt.) skolinimosi poreikis

Išaugo duomenų bazių naudojimo poreikis

Vartotojai pageidauja vis įvairesnių paslaugų

Vartotojai ateina nebe skaityti vietoje, o tik pasiimti knygų arba į renginius

Vartotojai dažniau ateina į biblioteką dirbti su savo kompiuteriu

Vartotojai dažniau ateina į biblioteką vykdyti savo projektus, atlikti asmeninius tyrimus

Sumažėjo naudojimosi viešosios prieigos kompiuteriais poreikis

Bibliotekoje dažniau lankosi pažeidžiamų visuomenės grupių asmenys (neįgalieji, senjorai, pabėgėliai, kt.)

Vartotojai, kuriems sunku pasiekti biblioteką, dažniau prašo pagalbos atvežant knygas jiems į namus

Senjorai ir kiti vartotojai dažniau klausia bibliotekininko, kaip naudoti kokį nors įrenginį (pvz., išmanųjį telefoną) ar mobiliąją programėlę

Vartotojai dažniau teiraujasi apie saugumą internete – pvz., kaip išvengti brukalo ar sukčių atakų

Vartotojai dažniau klausia bibliotekininko (-ės) nuomonės visuomenei svarbiais klausimais (politinių įvykių, klimato kaitos ir kt.)

Vartotojai dažniau diskutuoja apie socialiniuose tinkluose bei žiniasklaidoje randamą informaciją

Vartotojai dažniau teiraujasi apie asmens duomenų apsaugą

Atvykėliai ir imigrantai dažniau prašo pagalbos užpildyti ar pateikti įvairius dokumentus internetu

Į biblioteką žmonės dažniau ateina praleisti laisvalaikį

Į biblioteką žmonės dažniau ateina plėsti savo akiratį, semtis naujų žinių ir įgūdžių, tobulėti

Į biblioteką žmonės dažniau ateina gelbėdamiesi nuo vienatvės, ieškodami draugų ar bendraminčių

Šeimos su mažais vaikais tapo dažnesnės bibliotekų lankytojos

Vartotojų elgsena iš esmės nepasikeitė

- 5. Ar, jūsų nuomone, Jūsų biblioteka yra matoma ir užima svarbią vietą jūsų miesto/miestelio/kaimo bendruomenės gyvenime?**

- a) Taip, biblioteka yra svarbi didžiajai daliai mūsų miesto/miestelio/kaimo gyventojų, tai populiariausia (ar viena iš populiariausių) kultūros įstaigų
- b) Biblioteka yra svarbi tam tikrai daliai mūsų miesto/miestelio/kaimo gyventojų, bet ji nėra pakankamai matoma mūsų bendruomenėje
- c) Biblioteka nėra matoma/svarbi įstaiga mūsų mieste/miestelyje/kaimo
- c) Negaliu atsakyti/nežinau

6. Ar vietos valdžios institucijos atsižvelgia į poreikį teikti vartotojams paslaugas, orientuotas į visuomenės sveikatą ir gerovę, mokymąsi visą gyvenimą, inovatyvų mąstymą, naujų žinių kūrimą, bendruomenės telkimą ir kitas vartotojams svarbias paslaugas?

- a) Vietos valdžios institucijos skatina gyventojams ir bendruomenei svarbių naujų bibliotekos paslaugų kūrimą, jau teikiamų paslaugų palaikymą ir plėtrą ir dažnai suteikia reikiamą finansavimą arba padeda ieškoti kitų finansavimo šaltinių
- b) Vietos valdžios institucijų šioms paslaugoms įgyvendinti skiriamas finansavimas yra nepakankamas, todėl esame priversti ieškoti kitų finansavimo šaltinių (teikti projektų paraišką, ieškoti privačių rėmėjų ir kt.)
- c) Vietos valdžios institucijos tik žodiškai ir formaliai skatina gyventojams ir bendruomenei svarbių paslaugų kūrimą, palaikymą ir plėtrą, tačiau neskiria tam būtino finansavimo
- d) Vietos valdžios institucijos nemato poreikio teikti vartotojams paslaugas, orientuotas į visuomenės sveikatą ir gerovę, mokymąsi visą gyvenimą, inovatyvų mąstymą, naujų žinių kūrimą, bendruomenės telkimą ir kt., todėl jokios pagalbos iš vietos valdžios institucijų nesulaukiame
- e) Tokių paslaugų poreikio mūsų mieste/miestelyje/kaimo nėra arba jis labai nedidelis, tad ir finansavimo nereikia
- f) Negaliu atsakyti/nežinau

7. Ar jūsų biblioteka yra prisijungusi prie viešųjų bibliotekų iniciatyvos „Biblioteka visiems“?

Taip

Ne

Nežinau

8. Kaip jūsų biblioteka prisideda prie tvarios/ekologiškos gyvensenos propagavimo? Pažymėkite visus tinkamus variantus.

- a) Rūšiuodama atliekas ir skatindama tai daryti savo skaitytojus bei lankytojus
- b) Taupydama išteklius, mažindama vartojimą ir mokydama apie tai savo skaitytojus bei lankytojus
- c) Skatindama knygų bei kitų daiktų mainus/atiduotuves
- d) Skatindama pirkti vietinių gamintojų produktus
- e) Paskaitomis ir renginiais apie ekologiją ir tvarią/ekologišką gyvenseną
- f) Kita „žaliaja“ veikla

- g) Savo pagrindine veikla, kadangi bibliotekos savo esme yra tvarumą skatinančios įstaigos
- h) Kol kas niekaip neprisideda
- i) Neturiu žinių

9. Kurios iš toliau nurodytų paslaugų, jūsų vertinimu, šiuo metu yra populiariausios/ pritraukiančios daugiausia vartotojų?

	Labai populiariu	Vidutiniškai populiariu	Menkai populiariu	Nepopuliariu	Tokios paslaugos neteikiame	Neturiu žinių
Naudojimasis bibliotekos fondais, knygų skolinimasis						
Stalo žaidimų skolinimas į namus						
E. skaityklių skolinimas į namus						
Asmeninės konsultacijos informacijos paieškos klausimais						
Kompiuterinio, medijų ir informacinio raštingumo mokymai						
Integruotos pamokos moksleiviams, vaikams ir jaunimui						
Mokymasis naudotis laisvosios prieigos ir prenumeruojamomis duomenų bazėmis ir jų naudojimas						
Edukacijos, tarp jų ir „Kultūros paso“ (pvz., robotikos, garsinių skaitymų...)						
Ekskursijos (pvz., po biblioteką)						
Klubai (pvz., skaitytojų,						

senjorų, rankdarbių...)					
Kūrybinė laboratorija (naudojimas inžineriniais konstruktoriais, 3D spausdintuvais, vaizdo kameromis ir pan.)					
Knygų pristatymo į namus paslauga Mobilioji biblioteka					
Pagalba mokiniais ruošiant namų darbus, erdvės suteikimas mokiniais po pamokų					
Bibliotekos erdvių naudojimas įvairioms vartotojų iniciatyvoms (pvz., jaunimo klubams, kino vakarams ir pan.)					
Kultūriniai renginiai (knygų pristatymai, susitikimai su rašytojais, koncertai ir pan.)					
Kraštotyros veikla, gyventojų įsitraukimas į šią veiklą					

10. Kokią (-as) kitą (-as) savo bibliotekos paslaugas galėtumėte įvardyti kaip populiariausias? Įrašykite.

---

11. Kaip, jūsų manymu, bibliotekos galėtų pritraukti daugiau vartotojų?

- a) Teikdamos daugiau paslaugų, orientuotų į visuomenės sveikatą ir gerovę
- b) Teikdamos daugiau paslaugų, orientuotų į mokymąsi visą gyvenimą
- c) Teikdamos daugiau paslaugų, orientuotų į inovatyvų mąstymą, naujų žinių kūrimą

- d) Teikdamos daugiau paslaugų, orientuotų į bendruomenės telkimą
- e) Teikdamos daugiau paslaugų, orientuotų į tvarios gyvensenos/ekologijos propagavimą
- f) Gerindamos infrastruktūrą, erdves bei įrangą, kad taptų dar patrauklesnės
- d) Megzdamos daugiau bendradarbiavimo ryšių su kitomis kultūros bei kitų sričių įstaigomis, verslo atstovais
- e) Gerindamos komunikaciją, aptarnavimo kokybę
- f) Vartotojų bibliotekose pakanka
- g) Neturiu nuomonės
- h) Kita (įrašykite) _____

Apie jūsų bibliotekos teikiamas paslaugas vartotojai dažniausiai informuojami:

Pažymėkite vieną ar kelis variantus arba įrašykite savo.

- a) Internetu – pranešimais bibliotekos interneto svetainėje, socialiniuose tinkluose, e. paštu
- b) Telefonu
- c) Skelbimais bibliotekos erdvėse, skrajutėmis, lankstinukais
- d) Per vietinę žiniasklaidą
- e) Žodiniais kvietimais ir rekomendacijomis, iš lūpų į lūpas
- f) Visais aukščiau išvardytais būdais

13. Jūs dirbate:

- a) Savivaldybės viešosios bibliotekos centrinėje bibliotekoje
- b) Savivaldybės viešosios bibliotekos miesto/miestelio padalinyje
  - c) Savivaldybės viešosios bibliotekos kaimo padalinyje

14. Jūsų biblioteka yra vienoje iš šių apskričių:

- a) Vilniaus apskrityje
- b) Alytaus apskrityje

15. Jūsų pareigos (pažymėkite vieną ar kelis variantus):

- a) Bibliotekininkas, -ė (darbui su skaitytojais, fondais ir kt.)
- b) Renginių organizatorius, -ė
- c) Mokymų organizatorius, -ė
- d) Edukatorius, -ė
- e) Metodininkas, -ė
- f) Skyriaus vadovas, -ė
- g) Bibliotekos vadovas, -ė
- h) Kitos pareigos (įrašykite) _____